

Ψυχολογία του Διαδικτύου (ΨΧ109)

Διάλεξη 3 – Σχέσεις στο Διαδίκτυο

Παραδοσιακές σχέσεις: βασικό πλαίσιο

Οι θεωρίες σχέσεων βασίζονται κυρίως σε δυτικά πρότυπα από τη δεκαετία του 1960 και μετά

Η μορφή της ερωτοτροπίας αλλάζει ιστορικά και πολιτισμικά

Το διαδίκτυο δεν καταργεί τις παλιές δυναμικές, αλλά τις μετασχηματίζει

Παραδοσιακές θεωρίες σχέσεων

Κοινωνική εξελικτική θεωρία

- έλξη βάσει χαρακτηριστικών που συνδέονται με αναπαραγωγική αξία / παροχή πόρων

Θεωρία κοινωνικής διείσδυσης

- οι σχέσεις βαθαίνουν μέσω σταδιακής αυτοαποκάλυψης
- «μοντέλο κρεμμυδιού»: εύρος και βάθος

Θεωρία ανταλλαγής

- οι σχέσεις αξιολογούνται με βάση οφέλη και κόστη

Θεωρία ισοτιμίας

- η αντιλαμβανόμενη δικαιοσύνη επηρεάζει την ικανοποίηση από τη σχέση

Εφαρμογή των θεωριών στο διαδίκτυο

Στις online γνωριμίες εμφανίζονται έμφυλα μοτίβα αυτοπαρουσίασης

Η αυτοαποκάλυψη συχνά γίνεται πιο γρήγορα online

Οι χρήστες ιστοτόπων γνωριμιών συχνά αντιμετωπίζουν τον εαυτό και τους άλλους σαν «λίστα χαρακτηριστικών»

Οι θεωρίες ανταλλαγής και ισοτιμίας βοηθούν να εξηγηθεί η λογική «αντιστοίχισης»

Νέες θεωρίες I: Άρση αναστολών & κοινωνική παρουσία

Φαινόμενο άρσης αναστολών

- online οι άνθρωποι ανοίγονται περισσότερο
- μπορεί να είναι (Suler, 2004):
 - **θετική άρση αναστολών:**
ειλικρίνεια, καλοσύνη, υποστήριξη
 - **τοξική άρση αναστολών:**
αγένεια, επιθετικότητα, απειλές

Θεωρία κοινωνικής παρουσίας

- λιγότερα μη λεκτικά σήματα → χαμηλότερη αίσθηση παρουσίας του άλλου
- αρχικά θεωρήθηκε ότι αυτό κάνει την online επικοινωνία πιο απρόσωπη

Νέες θεωρίες II: SIP & υπερπροσωπική επικοινωνία

Θεωρία επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών (Walther)

- οι σχέσεις μπορούν να αναπτυχθούν online
- η βασική διαφορά μεταξύ διά ζώσης και ψηφιακής επικοινωνίας δεν είναι η δυνατότητα, αλλά ο **ρυθμός** ανάπτυξης της σχέσης

Υπερπροσωπική επικοινωνία

- κάποιες online αλληλεπιδράσεις γίνονται πιο έντονες από τις διά ζώσης
- εξιδανίκευση του άλλου
- επιλεκτική αυτοπαρουσίαση
- ανατροφοδότηση που ενισχύει την οικειότητα

Ο «Πραγματικός Εαυτός»

Ο κυβερνοχώρος μπορεί να διευκολύνει την έκφραση πτυχών του εαυτού που δεν εκδηλώνονται εύκολα offline

Συνδέεται με:

ανωνυμία

λιγότερους κοινωνικούς φραγμούς

μεγαλύτερη άνεση αυτοαποκάλυψης

Αυτό φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για ντροπαλά άτομα ή άτομα με κοινωνικό άγχος

Σύντομη ιστορία των διαδικτυακών σχέσεων

Bulletin boards: πρώιμοι κοινωνικοί χώροι

MUD / MOO: κειμενικοί εικονικοί κόσμοι, πραγματικές σχέσεις

Chat rooms: σύγχρονη επικοινωνία, υψηλή αυτοαποκάλυψη

Usenet / ομάδες συζήτησης: ασύγχρονη επικοινωνία, έκφραση «πραγματικού εαυτού»

Σύγχρονοι διαδικτυακοί χώροι (1)

- Δημοφιλία του διαδικτύου για τη γνωριμία ζευγαριών
- Μια πρόσφατη τάση είναι να συνδεόμαστε διαδικτυακά με ανθρώπους που γνωρίζουμε ήδη στον φυσικό κόσμο.
- Οι έφηβοι χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική επικοινωνία, όπως τα άμεσα μηνύματα, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα μηνύματα κειμένου στα κινητά τηλέφωνα, τα ιστολόγια και τους ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης, για να ενισχύσουν υπάρχουσες σχέσεις με φίλους και ερωτικούς συντρόφους (Subrahmanyam και Greenfield, 2008).

Σύγχρονοι διαδικτυακοί χώροι (2)

MMORPG / εικονικοί κόσμοι

- κοινωνικότητα, φιλίες, ερωτικές σχέσεις
- οι σχέσεις συχνά βιώνονται ως «πραγματικές»

Ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης

- ενίσχυση υπαρχουσών σχέσεων
- δυνατότητα δημιουργίας νέων επαφών
- κοινωνικό κεφάλαιο, αλλά και κίνδυνοι:
 - ζήλια
 - ανάγκη για δημοτικότητα
 - ζητήματα αυτοπαρουσίασης

Αλληλεπίδραση μεταξύ χώρων

Οι άνθρωποι δεν ζουν πλέον σε δύο απολύτως χωριστούς κόσμους: online / offline

Διατηρούν πολλαπλές αυτοπαρουσιάσεις σε διαφορετικά περιβάλλοντα

Οι αποκλίσεις ανάμεσα σε online και offline εικόνα μπορεί να κριθούν αρνητικά

Η αναξιοπιστία και η υποκρισία συνδέονται με παραπλανητική αυτοπαρουσίαση

Μελλοντικές εξελίξεις

Οι σχέσεις εξελίσσονται πια πολυμεσικά και ταυτόχρονα

Δεν ακολουθούν πάντα γραμμική πορεία:

- γνωριμία online
- μεταφορά σε άλλο μέσο
- διά ζώσης συνάντηση

Χρειάζεται μελέτη:

- πολλαπλών μέσων μαζί
- χαρακτηριστικών κάθε πλατφόρμας
- κανόνων κάθε ψηφιακού χώρου

Συμπεράσματα

Οι online σχέσεις μπορούν να είναι ουσιαστικές, σταθερές και ψυχολογικά υγιείς

Οι παραδοσιακές θεωρίες παραμένουν χρήσιμες

Οι ιδιαιτερότητες του κυβερνοχώρου απαιτούν και νέες θεωρίες

Ο βαθμός ανωνυμίας, η αυτοπαρουσίαση και το είδος της πλατφόρμας επηρεάζουν την πορεία της σχέσης

Το μέλλον της έρευνας είναι λιγότερο διπολικό και περισσότερο διασυνδεδεμένο